

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21.10.2009, sp. zn. 20 Cdo 3567/2007, ECLI:CZ:NS:2009:20.CDO.3567.2007.1

Číslo: 97/2010

Právní věta: Pro rozhodnutí soudu o zastavení výkonu rozhodnutí vyklizení bytu bez zajištění bytové náhrady podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je z hlediska jeho formální vykonatelnosti rozhodující stav v době vydání rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí a nikoliv stav v době vydání rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 21.10.2009

Spisová značka: 20 Cdo 3567/2007

Číslo rozhodnutí: 97

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Výkon rozhodnutí

Předpisy: § 154 odst. 1 o. s. ř.

§ 167 odst. 2 o. s. ř.

§ 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Okresní soud v Olomouci usnesením ze dne 26. 9. 2005 nařídil podle rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 15. 9. 2003, ve spojení s rozsudkem Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 7. 3. 2005, výkon rozhodnutí vyklizením bytu č. 12, II. kategorie, sestávajícího z kuchyně, dvou pokojů a příslušenství, který se nachází ve 3. poschodí domu č. 22 na ulici M. v O., a to vykázáním povinného a všech, kdo se tam zdržují na základě práva povinného, a odstraněním věcí patřících povinnému a příslušníkům jeho domácnosti, jakož i věcí patřících sice někomu jinému, ale umístěných se souhlasem povinného ve vyklizovaném objektu, s tím, že po právní moci tohoto usnesení bude výkon rozhodnutí vyklizením bytu proveden soudním vykonavatelem; dále rozhodl o náhradě nákladů řízení.

Usnesením ze dne 5. 4. 2007 O k r e s n í s o u d v Olomouci zamítl návrh povinného ze dne 27. 2. 2006 na zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., odůvodněný tvrzením, že exekuční titul se dosud nestal formálně vykonatelným, neboť nalézací soud doručil rozsudek krajského soudu advokátovi JUDr. B. M., jako jeho zástupci, ačkoliv povinný upozornil soud na to, že tomuto advokátovi byl rozhodnutím České advokátní komory s účinností od 31. 12. 2004 pozastaven výkon advokacie. K r a j s k ý s o u d v Ostravě – pobočka v Olomouci usnesením ze dne 30. 5. 2007 potvrdil usnesení soudu prvního stupně a rozhodl o nákladech odvolacího řízení.

Soudy obou stupňů vyšly ze zjištění, že doložka právní moci, vyznačená (dnem 20. 7. 2005) na exekučním titulu na základě doručení rozsudku odvolacího soudu zástupci žalovaného (povinného), advokátovi JUDr. B. M., kterému byl rozhodnutím ČAK pozastaven výkon advokacie od 31. 12. 2004, byla zrušena a právní moc na titulu byla vyznačena nově dnem 26. 2. 2007, a to na základě doručení rozsudku odvolacího soudu advokátovi JUDr. P. D., jemuž žalovaný (povinný) udělil dne 23. 2. 2006 plnou moc k zastupování. Odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně) dovodil, že povinným namítaný nedostatek formální vykonatelnosti exekučního titulu byl „dodatečně zhojen“ doručením tohoto rozsudku nově zvolenému zástupci žalovaného (povinného), přičemž právní moci nabyl dnem 26. 2. 2007, takže lhůta ke splnění uložené povinnosti počala povinnému běžet dne 27. 2. 2007 a uplynula dne 13. 3. 2007, povinný ji však dosud dobrovolně nesplnil. Dospěl k závěru, že byl-li exekuční titul ke dni rozhodování soudu o návrhu povinného na zastavení výkonu rozhodnutí materiálně i formálně vykonatelný, nejsou podmínky pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. splněny, neboť rozhodující pro rozhodnutí o tomto návrhu povinného je stav, jaký tu byl v době vydání rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí (§ 154 odst. 1 o. s. ř.); odvolací námitka povinného, že exekuční titul nebyl v době rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí pravomocný a vykonatelný, by podle krajského soudu byla opodstatněná jen při výkonu rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky, nelze ji však zohlednit při výkonu rozhodnutí na splnění jiné povinnosti.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal povinný dovolání z důvodů uvedených v § 241a odst. 1 písm. a) a b) o. s. ř. Namítá, že exekuční titul nebyl ke dni vydání usnesení soudu prvního stupně ze dne 26. 9. 2005 o nařízení výkonu rozhodnutí pravomocný, jelikož právní moc na něm byla soudem správně vyznačena až dnem 26. 2. 2007. Výkon rozhodnutí měl být zastaven podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., protože byl nařízen, ačkoliv se rozhodnutí nestalo dosud vykonatelným. Dovolatel nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že jeho námitka o formální nevykonatelnosti titulu by byla opodstatněná jen v případě, kdy by bylo vykonáváno rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité částky, a že k ní nelze přihlídnout při výkonu rozhodnutí, jímž byla uložena jiná povinnost, neboť občanský soudní řád nečiní rozdíl mezi jednotlivými způsoby výkonu rozhodnutí, přičemž § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je ustanovením kogentním, „platným pro všechny typy a formy výkonu rozhodnutí“. Navrhl, aby usnesení soudů obou stupňů byla zrušena a aby věc byla vrácena soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Nejvyšší soud věc projednal podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 (viz čl. II., bod 12. zákona č. 7/2009 Sb.). Po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, oprávněnou osobou, účastníkem řízení, řádně zastoupeným advokátem, se nejprve zabýval přípustností dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o. s. ř.).

Podmínky přípustnosti dovolání proti usnesení odvolacího soudu, jímž bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto o návrhu na zastavení výkonu rozhodnutí (exekuce), upravuje § 238a odst. 1 písm. d), odst. 2 o. s. ř.

Podle § 237 odst. 1 o. s. ř. je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo změněno rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé (písm. a/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu,

který dřívější rozhodnutí zrušil (písm. b/), jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle ustanovení písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam (písm. c/)]

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Povinný dovoláním napadl usnesení odvolacího soudu, kterým bylo potvrzeno usnesení soudu prvního stupně, a nejde o případ přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř. Zbývá proto posoudit přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Dovolání je podle tohoto ustanovení přípustné jen tehdy, jde-li o řešení právních otázek (jiné otázky, zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění přípustnost dovolání nezakládají) a současně se musí jednat o právní otázku zásadního významu. Právním posouzením je činnost soudu, při níž aplikuje konkrétní právní normu na zjištěný skutkový stav, tedy dovozuje ze skutkového zjištění, jaká mají účastníci podle příslušného právního předpisu práva a povinnosti.

V projednávané věci řešil odvolací soud otázku, zda pro rozhodnutí soudu o zastavení výkonu rozhodnutí – ukládajícího splnění jiné povinnosti (vyklizení bytu bez zajištění bytové náhrady) – podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. je z hlediska jeho formální vykonatelnosti rozhodující stav v době vydání rozhodnutí o zastavení výkonu rozhodnutí (§ 154 odst. 1 o. s. ř.) či stav v době vydání rozhodnutí o nařízení výkonu rozhodnutí. Vzhledem k tomu, že posouzení této otázky bylo pro rozhodnutí v dané věci rozhodující a protože v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, představuje napadené usnesení odvolacího soudu z tohoto hlediska rozhodnutí, které má po právní stránce zásadní význam. Dovolací soud proto dospěl k závěru, že dovolání proti usnesení odvolacího soudu je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Po přezkoumání usnesení odvolacího soudu ve smyslu § 242 o. s. ř. dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání je důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle právní normy (nejen hmotného práva, ale i práva procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. výkon rozhodnutí bude zastaven, jestliže byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným.

Podle § 254 odst. 1 o. s. ř. se na výkon rozhodnutí užije ustanovení předcházejících částí, není-li v této části uvedeno jinak. Rozhoduje se však vždy usnesením.

Podle § 154 odst. 1 o. s. ř. pro rozsudek je rozhodující stav v době jeho vyhlášení. Podle § 167 odst. 2 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, užije se na usnesení přiměřeně ustanovení o rozsudku.

Nařízení výkonu rozhodnutí (mimo jiné) předpokládá, že rozhodnutí, o jehož výkon jde, bylo vydáno ve věci, jež patří do pravomoci soudů, a že jde o vykonatelné rozhodnutí. Rozhodnutí se stane vykonatelným (formální vykonatelnost), jakmile uplyne lhůta k plnění (§ 161 odst. 1 o. s. ř.), která běží ode dne následujícího poté, co rozhodnutí nabylo právní moci, nebo není-li v rozhodnutí uložena povinnost k plnění, je rozhodnutí vykonatelné, jakmile nabylo právní moci (§ 161 odst. 2 o. s. ř.). Rozhodnutí je v právní moci, bylo-li účastníkům doručeno a nelze je již napadnout odvoláním (§ 159 o. s. ř.).

Podle ustálené soudní praxe pro nařízení výkonu rozhodnutí vyklizením nemovitosti a přikázáním pohledávky z účtu u banky stačí (za splnění dalších předpokladů), je-li rozhodnutí, které je exekucním titulem, vykonatelné v době, kdy soud prvního stupně o nařízení výkonu rozhodnutí rozhoduje. S ohledem na to je přípustné, aby v uvedených případech soud aplikoval § 154 odst. 1 ve spojení s § 254 odst. 1 a § 167 odst. 2 o. s. ř. a rozhodoval tak podle stavu ke dni vyhlášení rozhodnutí. Naproti tomu uvedený postup by nebyl namístě v řízení o výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí a v řízení o výkon rozhodnutí prodejem nemovitostí, neboť jen v těchto případech se k okamžiku podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí vážou účinky určující pořadí pro výplatu jednotlivých pohledávek (§ 332 odst. 1 o. s. ř. a § 335a odst. 2 o. s. ř.). K tomu srov. např. usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 31. 1. 1997, sp. zn. 23 Co 37/97, publikované v časopise Soudní rozhledy, číslo 8, ročník 1999, s. 251.

K výkladu, k jakému okamžiku se podmínka, aby zde byl vykonatelný titul zjišťuje, je v odborné literatuře (srov. Kůrka, V., Drápal, L.: Výkon rozhodnutí v soudním řízení, Linde Praha 2004, str. 365) zastáván názor, že „je-li navržen výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy a přikázáním pohledávky nebo výkon rozhodnutí pro nepeněžitá plnění, je rozhodné, že titul, který je podkladem pro výkon rozhodnutí, byl vykonatelný v době, kdy soud o nařízení výkonu rozhodnutí rozhodl (a nevadí, že v době, kdy byl návrh na výkon rozhodnutí podán, ještě vykonatelný nebyl). Oproti tomu při nařízení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí, nemovitostí a podniku a zřízením soudcovského zástavního práva je však rozhodným okamžikem den, kdy byl návrh na nařízení výkonu podán. K zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. tedy musí být přikročeno i tehdy, jestliže poté titul vykonatelnosti nabyt, resp. byl vykonatelný v době, kdy byl výkon rozhodnutí nařízen, či je vykonatelný v okamžiku, kdy soud rozhoduje o návrhu na jeho zastavení“.

V posuzované věci bylo zjištěno, že povinnému (v nalézacím řízení žalovanému) nebyl do vydání rozhodnutí soudu prvního stupně o nařízení výkonu rozhodnutí dne 26. 9. 2005 doručen rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 7. 3. 2005 a exekucní titul tak k uvedenému dni nenabyl právní moci a vykonatelnosti. Teprve poté, co povinný podal návrh na zastavení výkonu rozhodnutí z důvodu, že výkon rozhodnutí byl nařízen, ačkoli se rozhodnutí dosud nestalo vykonatelným ve smyslu § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř., nalézací soud dodatečně doručil rozsudek odvolacího soudu nově zvolenému zástupci žalovaného (povinného) a exekucní titul nabyt právní moci dne 26. 2. 2007 a vykonatelnosti dnem 13. 3. 2007.

Není tudíž správný názor odvolacího soudu, že za situace, kdy ke splnění podmínky formální vykonatelnosti exekucního titulu (znějícího na vyklizení bytu bez zajištění bytové náhrady) došlo až po vydání usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, byl tím „dodatečně zhojen“ tento nedostatek, který zde byl v době vydání rozhodnutí soudu o nařízení výkonu rozhodnutí; v takovém případě by totiž byla porušena zásada vykonávacího (exekucního) řízení, podle níž lze výkon rozhodnutí (exekuci) nařídit jen za splnění podmínky, že k výkonu předložený titul byl vykonatelný v době, kdy soud o nařízení výkonu rozhodnutí rozhodl. Kromě toho by povinnému byla odepřena zákonná možnost dobrovolného splnění rozhodnutím uložené povinnosti před nařízením výkonu rozhodnutí či exekuce (§ 161 odst. 1 o. s. ř.), která běží ode dne následujícího poté, co rozhodnutí nabylo právní moci. Dovolací soud se proto neztotožňuje ani s konečným závěrem odvolacího soudu, že podmínky pro zastavení výkonu rozhodnutí podle § 268 odst. 1 písm. a) o. s. ř. nebyly v daném případě splněny.

Z uvedeného vyplývá, že rozhodnutí odvolacího soudu není správné a že dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl naplněn. Nejvyšší soud proto napadené usnesení odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které bylo zrušeno usnesení odvolacího soudu, platí i na usnesení soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud i rozhodnutí soudu prvního stupně a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).